

Dirljiva misa zadušnica u Sydneyu, Australija, odala počast Mili Nekiću, jednom od “Hrvatske šestorke”

Užurbanog radnog dana, u petak 20. siječnja 2023., održana je misa zadušnica u crkvi svetog Antuna, Hrvatski katolički centar, Summer Hill, Sydney, Australija. Bila je to sveta misa u spomen na hrvatskog nesebičnog domoljuba koji je godinama hodao i živio s Hrvatskom zajednicom u Sydneyu, a preminuo u 75. godini života u Osijeku, 10. prosinca 2022. Mile Nekić nakon dolaska u Australiju 1969. živio je mirnim produktivnim životom sve do 1979. kada mu je život zajedno s onim od pet drugih hrvatskih useljenika, poznatih kao Hrvatska šestorka, doživio duboko tragičan obrat. Šestorica muškaraca uhićena su pod optužbom za planiranje terorističkih napada na području Sydneya, suđeno im je i osuđeni su na 15 godina zatvora, svaki. Uvijek su tvrdili da su nevinini da bi 1991. bili pušteni iz zatvora na temelju dobrog ponašanja otprilike u isto vrijeme kada je australski televizijski istraživački novinar Chris Masters ušao u trag njihovom tužitelju u Bosni i Hercegovini, Vici Virkezu, koji je priznao da je njegovo svjedočenje protiv Hrvatske šestorke bilo lažno i da je on u stvari Srbin Vitomir Misimović na zadatku tajne službe komunističke Jugoslavije UDBe da ocrni Hrvate kao ekstremne teroriste. Gotovo odmah po izlasku iz zatvora u Australiji Nekić je spakirao svoje oskudne stvari i vratio se u ratom zahvaćenu Hrvatsku kako bi je pomogao obraniti od brutalne, genocidne srpske i jugoslavenske agresije. Njegov životni san oduvijek je bio vidjeti Hrvatsku oslobođenu iz komunističke Jugoslavije. Umro je kao umirovljeni časnik Hrvatske vojske; heroj potlačenih ljudi po bilo kojoj definiciji. Umro je žudeći za konačnom pravdom za njega i Hrvatsku šestorku; nije mu bilo suđeno dočekati dan kada će ishod Vrhovnog suda NSW-a u Australiji donijeti zaključke sudske istrage naložene 2022. godine o osudama za planiranje terorističkih napada iz 1981. protiv Hrvatske šestorice.

Danas postoji nekoliko izvora koji ukazuju na to da je UDBa namjestila slučaj Hrvatske šestorke, a ti izvori uključuju deklasificiranje 2016. godine relevantnih državnih arhiva Commonwealtha Australije, objava knjige 2019. “Razumna sumnja: špijuni, policija i Hrvatska šestorka” autora Hamisha McDonald, McDonaldov intervju sa američkim profesorom nacionalne sigurnosti John Schindler, objava knjige “Tajni hladni rat, Službena povijest ASIO-a, 1975. – 1989.” autora John Blaxland i Rhys Crawley, 2017., Hamish McDonaldova knjiga “Framed” (krivo optuženi) iz 2012. koja jezgrovito kontekstualizira okolnosti pod kojima je Hrvatska šestorka optužena i osuđena za urotu za bombaški napad ili pokušaj terorističkih napada na Sydney te intervju Vici Virkeza s ABC novinarom Chrisom Masters u kojem Virkez (Misimović) uz ostalo jasno priznaje da je lagao u svojim izjavama i policiji i sudu protiv Hrvatske šestorke.

Nakon mise zadušnice koju je u petak 20. siječnja 2023. vodio fra Davor Filko, dirljiva sjećanja na i počast Mili Nekiću podijelili su s nama g. Barry Lowe, bivši istaknuti australski novinar i gđa Marijana Rudan, novinarka, producentica dokumentarnih filmova i bivša televizijska voditeljica.

“Malo je bolno razmišljati o životu koji je bio težak kao što je bio život kojeg je vodio Mile. 10 godina u nekim od najgorih zatvora u Australiji, cijelo vrijeme znajući da si nevin. Zatim ostatak života čekajući i nadajući se da će ta nepravda biti ispravljena,” rekao je Barry Lowe, nastavljajući:

“Mislim da su neki od ljudi poput mene koji su pokušavali poništiti presudu Hrvatskoj šestorci - a bilo nas je mnogo, neki od njih su danas u ovoj crkvi - nosili osjećaj krivnje što nismo mogli učiniti više. Za mene je kampanja Hrvatske šestorke imala osobni element, Mile je bio moj prijatelj i moja polazna točka u želji da pravda pobijedi.

Ali mislim da je izvanredna stvar u vezi s Mileom bila ta što je uspio živjeti ispunjen i produktivan život unatoč lošim kartama koje su mu dijeljene. Bio je domoljub koji je dao značajan doprinos borbi za neovisnost Hrvatske – a odlikovan je i odličjima za hrabrost koja su dokaz tome. Njegova uloga u vođenju vojno-obavještajne jedinice koja je djelovala iza neprijateljskih linija, važno je poglavlje u povijesti hrvatskog otpora u istočnoj Slavoniji.

I ovaj produktivan život također je nosio toplinu, velikodušnost i potpunu predanost odanosti koju je davao svojim prijateljima. Anegdota iz vremena ubrzo nakon što sam upoznao Milu - koja je započela kada sam ga kao novinar intervjuirao o njegovom uspjehu kao umjetnik dok je služio kaznu u zatvoru Long Bay: Moja žena Cecile i ja smo se upravo preselili u malu kuću s terasom u Marrickvilleu – mala olupina, kojoj je prijeko potrebna velika obnova. Ali jedva sam znao koji kraj čekića trebaš držati u ruci. Jednog dana svratio je Mile, razgledao kuću oko sebe i rekao 'ja mogu pomoći oko ovoga'. Sljedeći dan, subota, u 6 ujutro probudi nas kucanje na vratima i ulazi Mile sa par drugara, miješalicom za cement, vrećama cementa, drvetom, električnim alatom, sve što je trebalo. Cijeli vikend dižu podove, skidaju zidove i za nekoliko dana dobili smo prilično pristojnu kuću. Nisam mogao natjerati Milu da uzme ni centa za posao, čak je inzistirao da on kupi pivo za proslavu dovršenog posla.

Ostali smo u kontaktu, a vrijeme smo provodili zajedno i kad je bio rat, često sjedeći u baru koji je nekada radio u podzemnom trgovačkom centru ispod središnjeg osječkog trga, sigurnom utočištu u vrijeme granatiranja grada.

Zatim je prošlo par desetljeća kada nismo imali puno kontakta sve dok nisam čuo za nove pokušaje ponovnog otvaranja slučaja Hrvatske šestorke. Pronašao sam Milu i prošlog travnja otišao k njemu, Cecile i ja vozeći se iz Salzburga kroz područje koje nisam posjećivao od vremena rata. Nas četvero – uključujući i Mileovu ljupku suprugu Mirjanu, s kojom smo se jako zbližili unatoč oslanjanja na Googleove prijevode – proveli smo prekrasna četiri dana zajedno, okrećući po starim tragovima, posjećujući ruševine vodotornja u Vukovaru, obilazeći podzemne vinske podrume u Iloku. Nedavno sam razmišljao koliko bi mi bolnija bila Milina smrt da prošle godine nisam proveo tih nekoliko dana s njim.

Zatim došla vijest od prije nekoliko mjeseci da je naložena sudska istraga u osude protiv Hrvatske šestorke. Zvao sam Milu – njemu je to bilo usred noći. Bio je izvan sebe. Sljedeći dan mi je poslao poruku u kojoj je rekao da mu je važno što sam mu baš ja javio tu vijest. Govorio je o povratku u Australiju kako bi doživio svoj dan u sudnici.

Pa to se sada neće dogoditi. Postoji gorka ironija o tome kako su stvari ispale. Mile je oduvijek želio očistiti svoje ime i dati svijetu do znanja da on nije terorist kako su ga etiketirali. Mislim da je sam sebi nametnuo neku vrstu egzila i smatrao je da se ne može vratiti u Australiju dok se njegovo ime ne očisti. Tu priliku nije dobio, ali je barem saznao da će se to dogoditi.

Naravno, zavjera Hrvatska šestorka nije bila samo zatvaranje šest nevinih muškaraca. Cilj je bio ocrniti cijelu hrvatsku zajednicu u Australiji. Mislim da je Mile nekako preuzeo na sebe dio tereta krivnje što se to dopustilo.

Savjetovano mi je da se u ovom govoru klonim politike. Ali mogu razgovarati o vjeri, ovo se čini kao prikladno mjesto. Jedno od načela naše vjere je oprost. I mogu, s teškoćom priznajem, oprostiti onima koji su učinili ovu nepravdu. Ali trebaju pokazati kajanje i skrušenost. Neki od njih - bivši javni dužnosnici - još su na životu. Sada moraju progovoriti i reći, da, ovo se dogodilo, bili smo dio toga i sada to treba ispraviti. Počivaj u miru Mile."

"Prošle godine u svibnju, zahvaljujući trudu Ine Vukić, posjetila sam Milu Nekića i njegovu suprugu Mirjanu u Osijeku radi jednog istraživačkog projekta. Odsjela sam s njima u njihovoj kući, gdje mi je Mile ispričao sve detalje svog teškog života", rekla je Marijana Rudan i nastavila:

"Tamo u svojoj malenoj kuhinji, dok je pušio mnogo cigareta, a Mirjana kuhala kavu, objasnio je kako je sreo mog ujaka na aerodromu u Beču dok su se kasnih 1960-ih ukrcavali u isti avion za Australiju.

Mladi migranti bez novca, vezani željom da pobjegnu iz Jugoslavije i počnu iznova u slobodnoj zemlji velikih mogućnosti.

'Ja tvog tatu dobro znam i tvog strica. Dobro došla Marijana' rekao je.

Odmah sam osjetila dvije stvari u njegovim velikim plavim očima dok je govorio. Vidjela sam da je taj čovjek nosio toliko mnogo boli i to me nije iznenadilo poznavajući detalje iz njegovog života, ali unatoč godinama i bezbrojnih načina kojima je život slomio Milu svojom nepravdom, njegove oči su još uvijek pokazivale nadu...

'Šta ćeš ti Marijana napraviti sa mojom pričom?' Upita me Mile.

'Što bi htio da napravim s tvojom pričom Mile?', pitala sam ga. "Koja je tvoja želja?"

'Ja samo želim da ljudi znaju da ja nisam bija kriv. Ja sam samo želio živjeti moju istinu, a zbog toga su me krivo sudili. Želim da svijet zna da sam bio nevin.'

Rekla sam Mili, da ću dati sve od sebe da mu se želja ispuni.

'Ali Mile' 'ali Mile' rekla sam, 'molim te, jedi nešto i čuvaj se'.

'Želim da doživiš dan kada će svi saznati istinu.'

A Mirjana se nasmijala. 'Dobar je dan kad se Mile sjeti nešto jesti.'

Tu večer u Osijeku Mile i njegova supruga pokazali su mi svoj grad, kafiće u koje su zalazili, glavni trg, a zatim su me odveli na večeru u jedan od najljepših restorana. 'Vidiš da ja jedem Marijana, a meni je više važno da ti jedeš i da zapamtiš svoje vrijeme sa nama u Osijeku.' Nikada neću zaboraviti njegovu dobrotu.

Nekoliko mjeseci nakon što sam otišla iz Osijeka, pročula se vijest da je naređena sudska istraga i da će se ponovno pokrenuti dokazi koji su doveli do osude i zatvaranja šestorice nevinih Hrvata, među kojima je i Mile.

Odmah sam ga nazvala.

'Došlo je vrijeme Mile! Došlo je vrijeme.'

'Hoćeš li i nastaviti pričati moju priču?' Pitao me.

'Da, naravno, ali radim s timom i za te stvari treba vremena. Pogledajte koliko ste već čekali. Preko 42 godine. Sad samo još malo. Drži se čvrsto.'

'U redu' rekao je, 'jednog ćeš dana ispričati moju priču'.

Kad me je Vesna Krizmanić nazvala da je Mile preminuo, obe smo bile u šoku i ronile smo suze. Tijekom godina Vesna i Lidija ispričale su mnoge priče o Milinom dobrom srcu.

'Bio je sanjar', rekla je Lydia, 'pravi umjetnik po prirodi'.

'Miletom su vladale njegove emocije i njegovi ideali, ali nekako je bio nepravедno procijenjivan i tako duboko neshvaćen.'

Mile Nekić cijeli je život živio žudeći za slobodom što je izražavao kroz borbu za Hrvatsku i kroz priče koje je ispričao u svojim umjetničkim djelima.

Na neki način, nisam iznenađena što je Mile odlučio umrijeti u noći kada je Hrvatska pobijedila Brazil na Svjetskom prvenstvu nogometa. Mala Hrvatska pobjeđuje najveću svjetsku nogometnu naciju. Kakva dobra priča o otpornosti, o borbi do kraja.

Mileovo srce je vjerojatno pucalo. Jer snovi se ipak ostvaruju...

Tako će se ostvariti i tvoj, Mile Nekić.

Počivaj u miru Dragi Mile.

I znaj da će tvoja priča biti podijeljena, a tvoja nevinost poštovana.

To ti obećavamo svi mi danas ovdje okupljeni u tvoje ime. Amen."

Uz ponosna sjećanja nadamo se i vjerujemo. Počivaj u miru Božjem Mile Nekiću i neka nad tobom svijetli vječna svjetlost - uvijek!

Napisala i prevela s engleskog jezika Ina Vukić